

จุดมุ่งหมายของวินัยข้าราชการพลเรือนและบทบาทของผู้ดำเนินการทางวินัย

โดย นางสาวธัญญลักษณ์ ชัยวรพล
นักวิชาการแผนกที่ภาพถ่ายปฏิบัติการ

วัตถุประสงค์

1. ผู้เรียน เข้าใจ และสามารถอธิบายความหมายของวินัย และจุดมุ่งหมายของวินัย ได้
2. ผู้เรียนเข้าใจ และสามารถจำแนกแนวทางการรักษาวินัย และสาเหตุของการกระทำผิดวินัยได้
3. ผู้เรียนเข้าใจ และสามารถอธิบายปรัชญาการดำเนินการทางวินัย และกระบวนการดังกล่าวในภาพรวมได้
4. ผู้เรียนเข้าใจ และสามารถอธิบายผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัย และบทบาทของผู้ดำเนินการทางวินัยได้
5. ผู้เรียนเข้าใจ และสามารถอธิบายข้อควรคำนึงเรื่องวินัยและการดำเนินการทางวินัย

สรุปเนื้อหา

วินัย คือ ลักษณะเชิงพฤติกรรมที่แสดงออกมาเป็นการ ควบคุมตนเอง ปฏิบัติตามการนำ อยู่ในระเบียบแบบแผน และมีความเป็นระเบียบ โดยจุดมุ่งหมายและขอบเขตของวินัยข้าราชการ คือ ๑) เพื่อให้ราชการดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ ๒) เพื่อความเจริญ ความสงบ เรียบร้อย ของประเทศชาติ ๓) เพื่อความผาสุกของประชาชน ๔) เพื่อสร้างภาพพจน์ชื่อเสียงที่ดีของทางราชการ

แนวทางการรักษาวินัย

การรักษาวินัย หมายถึง การระวัง การดูแล การป้องกัน การเยียวยา ของข้าราชการพลเรือนต่าง ยึดถือปฏิบัติ รวมถึงการที่ผู้บังคับบัญชาจะต้องส่งเสริมและดูแลและมีตระวังให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามวินัย และดำเนินการทางวินัยแก่ผู้ที่กระทำผิดวินัยด้วย ซึ่งหน้าที่ของผู้บังคับบัญชา ได้ลงไว้ในพระราชบัญญัติ ดังนี้

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๘๗ ให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ส่งเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีวินัยและป้องกันมิให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ. กำหนด

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๗๓ ผู้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตนต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาอย่างมีคุณธรรมและเที่ยงธรรม และเสริมสร้างแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาดำรงตนเป็นข้าราชการที่ดี

สาเหตุการกระทำผิดวินัยและการป้องกันขจัดเหตุ

๑. การปล่อยปละละเลยของผู้บังคับบัญชา ทำให้ไม่รู้ระเบียบแบบแผน จึงทำผิดระเบียบ
  ๒. อบายมุข หมายถึง หนทางแห่งความเสื่อมทั้งปวง ได้แก่ การเล่นพนัน ไปในสถานที่โจจร เป็นต้น
  ๓. ตัวอย่างไม่ดี การเห็นแบบอย่างจากคนรอบตัว จนคิดว่าเป็นสิ่งที่กระทำได้
  ๔. ขวัญไม่ดี คือ รู้สึกไม่ได้รับความสนใจ ไม่มั่นคง ไม่ปลอดภัย และไม่ได้รับความเป็นธรรม
  ๕. งานล้นมือ ได้รับงานมากเกินไป จนทำให้ขาดความรอบคอบในการตรวจสอบ
  ๖. ความจำเป็นในการครองชีพ คือความเป็นอยู่ขัดสน ถูกบังคับ หรือแม้แต่การตอบแทนบุญคุณ
- เมื่อข้าราชการพลเรือนมีการถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย การดำเนินการทางวินัยของข้าราชการพลเรือนนั้น ต้องเป็นไปตามกฎ ก.พ. ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย พ.ศ. ๒๕๕๖ ดังนี้

ผู้มีหน้าที่ในการดำเนินการทางวินัย

๑. ผู้สอบสวน คือ ผู้บังคับบัญชา และกรรมการสอบสวน
๒. ผู้เสนอแนะความผิดและโทษ คือ ผู้ตรวจสำนวน และผู้บังคับบัญชา
๓. ผู้พิจารณาความผิดและกำหนดโทษ คือ ผู้บังคับบัญชา อนุกรรมการข้าราชการพลเรือน (อ.ก.พ.) คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) และ คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค)
๔. ผู้สั่งลงโทษหรืองดโทษ คือ ผู้บังคับบัญชา

ปรัชญาการดำเนินการทางวินัย ต้องยึดหลัก ดังนี้

๑. หลักความยุติธรรม (Justice) โดยคำนึงถึงความเป็นจริง ความถูกต้อง ความเหมาะสม เป็นไปตามเหตุและผล และตามที่กฎหมายกำหนด
๒. หลักความเป็นธรรม (Fairness) ต้องคำนึงถึงความเท่าเทียมเสมอหน้ากัน กรณีความผิดในเรื่องเดียวกันหรืออย่างเดียวกัน ต้องกำหนดระดับโทษให้เท่าเทียมหรือใกล้เคียงกัน
๓. หลักความรวดเร็ว (Promptness) เนื่องจากการดำเนินการทางวินัยต้องดำเนินการอย่างรอบคอบและรวดเร็ว จึงจะทำให้เกิดความยุติธรรมและเป็นธรรม

การดำเนินการทางวินัย หมายถึง การดำเนินการทั้งหลายที่กระทำเป็นพิธีการตามกฎหมาย เมื่อข้าราชการพลเรือนมีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย ได้แก่

๑. การตั้งเรื่องกล่าวหา
๒. การสอบสวน
๓. การพิจารณาความผิดและโทษ
๔. การสั่งลงโทษหรืองดโทษ
๕. การดำเนินการต่างๆ ระหว่างการสอบสวน เช่น การสั่งพักราชการ การสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน

สถานะ/หน้าที่ ของผู้ดำเนินการทางวินัย

๑. เป็นเจ้าพนักงาน
๒. มีหน้าที่แสวงหาข้อเท็จจริง
๓. มีหน้าที่วินิจฉัยข้อเท็จจริง

๔. มีหน้าที่เสนอแนะการลงโทษ

ลักษณะบทบาทของผู้ดำเนินการทางวินัย

บทบาทของผู้ดำเนินการทางวินัย ผู้ดำเนินการทางวินัยต้องรับบทบาทตามสถานการณ์ เพื่อให้การดำเนินการทางวินัยเป็นไปอย่างราบรื่นตามขอบเขตของกฎหมาย โดยบทบาทของผู้ดำเนินการทางวินัย มีด้วยกัน ๓ บทบาท คือ

๑. บทแข็ง มีฐานะเป็น

๑.๑ ผู้ทำตามกฎหมาย มีทัศนคติที่จะทำตามกฎหมาย โดยไม่สนใจต่อหลักการอื่นใด มุ่งแต่จะทำให้เป็นไปตามกฎหมาย โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะตามมา มุ่งแต่จะพิจารณาความผิด โดยไม่สนใจที่จะหาความจริงและความยุติธรรม

๑.๒ ผู้ปราบปราม มีทัศนคติที่จะเอาเรื่อง มุ่งแต่จะหาความผิดและหาทางลงโทษ โดยไม่คำนึงถึงผลที่ได้ มุ่งแต่จะปราบปราม โดยไม่สนใจที่จะหาทางส่งเสริมวินัย

๑.๓ ผู้รักษาประโยชน์ของทางราชการ มีทัศนคติที่จะขนทรายเข้าวัด มุ่งที่จะให้ทางราชการได้ประโยชน์มากที่สุด โดยไม่สนใจว่าผลจะตกแก่ข้าราชการอย่างไร มุ่งแต่จะตัดปัญหายุ่งยากของทางราชการ โดยไม่คิดที่จะแก้ปัญหาให้ข้าราชการ

๑.๔ ผู้รักษาอาญาสิทธิ์ มีทัศนคติที่รู้สึกว่าเป็นผู้มีอำนาจที่จะบันดาลให้เป็นไปอย่างไรก็ได้ มุ่งแต่จะใช้อำนาจรวบรัด มากกว่าที่จะให้ได้ ข้อเท็จจริงกระจ่างชัด ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล

๑.๕ ผู้แสวงประโยชน์ มีทัศนคติที่เห็นผู้ถูกกล่าวหาเป็นเหยื่อ มุ่งที่จะหาประโยชน์มากกว่าจะหาความจริงและความยุติธรรม มีความเห็นเอนเอียงไปในทางที่ตนจะได้ประโยชน์

๒. บทอ่อน มีฐานะเป็น

๒.๑ ผู้ทำตามนโยบาย มีทัศนคติที่จะรักษานโยบายของผู้ใหญ่ โดนไม่สนใจต่อหลักการอื่นใด มุ่งแต่จะทำให้เป็นไปตามนโยบายของผู้ใหญ่ โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะตามมา คอยฟังนโยบายของผู้ใหญ่มากกว่าฟังข้อเท็จจริงในเรื่อง

๒.๒ ผู้ประนีประนอม มีทัศนคติไม่เอายากเอาเรื่อง มุ่งแต่จะทำให้มีการระงับเรื่องมากกว่าที่จะให้ได้ความจริงและยุติธรรม คำนึงถึงบุคคลมากกว่าหลักการ

๒.๓ ผู้รักษาประโยชน์ของข้าราชการ มีทัศนคติที่จะให้ความคุ้มครอง ความเป็นธรรม และความมั่นคงของข้าราชการ ยึดหลักเช่นเดียวกับทางอาญาว่าปล่อยคนทำผิด ๑๐๐ คน ดีกว่าลงโทษผู้ไม่มีความผิดเพียงคนเดียว มุ่งแต่จะใช้พรหมวิหาร ๒ คือ เมตตา และ กรุณา เพื่อคุ้มครองข้าราชการ

๒.๔ ผู้รักษาตัวรอด มีทัศนคติที่ไม่เอายากเป็นศัตรูกับใคร มุ่งที่จะหลบเลี่ยง แบ่งรับแบ่งสู้ ไม่เอาตัวเข้าไปผูกพัน พยายามสร้างความสัมพันธ์กับผู้ถูกกล่าวหา

๒.๕ ผู้แสวงบุญ มีทัศนคติที่เห็นผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้ตกทุกข์ได้ยากที่ควรช่วยเหลือเอาบุญ มุ่งที่จะหาทางช่วยเหลือมากกว่าที่จะหาความจริงและความยุติธรรม มีความเห็นเอนเอียงเข้าข้างผู้ถูกกล่าวหา

๓. บทกลาง มีฐานะเป็น ผู้ทรงไว้ซึ่งความยุติธรรม มีทัศนคติที่จะให้ถูกต้องเป็นธรรม มโนธรรม คือ มีสติ รู้สำนึก ไม่อคติ ไม่มีอุปทาน มุ่งที่จะแสวงหาความจริงและความยุติธรรม มุ่งพิจารณาทั้งในทางที่จะฟังว่าทำผิด และในทางที่จะฟังว่าไม่ได้ทำผิด

ข้อควรคำนึงในการดำเนินการทางวินัย คือ

๑. ความผิดทางวินัยไม่มีอายุความ แม้กระทำผิดวินัยไว้นานเท่าไร่ หากปรากฏความผิดขึ้น ผู้บังคับบัญชาสามารถลงโทษได้เสมอ

๒. การลงโทษทางวินัยต้องดำเนินการตามขบวนการของกฎหมาย ต้องดำเนินการตามขั้นตอน ต้องมีการสอบสวน เพื่อให้ข้าราชการรับรู้ว่าเป็นผู้ถูกกล่าวหา และให้โอกาสชี้แจง

๓. ผู้สั่งลงโทษต้องเป็นผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจตามกฎหมาย ซึ่งมาตรา ๕๗ ได้กำหนดให้ ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุ เป็นผู้สั่งลงโทษ

๔. สภาพการเป็นข้าราชการ กรณีการกระทำที่จะนำมาดำเนินการทางวินัย จะต้องเป็นการกระทำ ขณะที่เข้ามาเป็นข้าราชการแล้ว จะนำกรณีที่เคยกระทำก่อนเป็นข้าราชการมาลงโทษทางวินัยไม่ได้

การนำองค์ความรู้ไปปรับใช้ในการปฏิบัติงาน

การได้ทราบถึงวินัย การรักษาวินัย จุดมุ่งหมายและสาเหตุของการกระทำผิดวินัยนั้น ทำให้ผู้เรียนสามารถตระหนักได้ถึงการปฏิบัติหน้าที่ราชการที่อาจกระทำผิดวินัยได้โดยที่ไม่รู้มาก่อน เช่น การที่ได้รับมอบหมายงานหลายด้าน จนทำให้ขาดความรอบคอบในการตรวจสอบ จึงมีการทำผิดพลาดได้ ดังนั้นการได้พัฒนาการเรียนรู้ในเรื่องดังกล่าว จึงเป็นข้อดีเตือนให้เกิดความระมัดระวังในการทำงาน เพื่อได้ไม่ เป็นต้นเหตุในการกระทำผิดวินัย ซึ่งเป็นที่มาของการดำเนินการทางวินัยได้

ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. ได้ทราบถึง ความหมาย จุดมุ่งหมายของการรักษาวินัย สาเหตุของการกระทำผิดวินัย

๒. นำความรู้ที่ได้มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ราชการไม่ให้กระทำผิดวินัยได้